

ESAO publicē savstarpējās saskaņošanas procedūras 2021. gada statistiku 3/50/22

Vecākais konsultants transfertcenu nodaļā,
PwC Latvija
Artūrs Vozgiļevičs

Vecākais projektu vadītājs transfertcenu
nodaļā, PwC Latvija
Andis Vītols

Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (ESAO) šā gada novembrī publicēja savstarpējās saskaņošanas procedūras (SSP) 2021. gada statistiku. Tā aptver 127 jurisdikcijas un praktiski visas SSP lietas pasaulē. Šajā rakstā aplūkosim globālās SSP tendences 2021. gadā, pētīsim statistiku Latvijā un analizēsim, kā Latvijas pagājušā gada statistika atbilst globālajām tendencēm.

Pārskats

SSP ir starptautisku nodokļu dubultās uzlikšanas strīdu risināšanas līdzeklis. Ziņojumā par BEPS 14. aktivitāti ir ietverta jurisdikciju apņemšanās ieviest obligāto standartu, lai nodrošinātu, ka tās savlaicīgi, efektīvi un iedarbīgi atrisina strīdus. Visi ESAO/G20 iekļaujošās sistēmas BEPS¹ dalībnieki apņemas īstenot 14. aktivitātes minimālo standartu, kas ietver savlaicīgu un pilnīgu SSP statistikas ziņošanu atbilstoši saskaņotai ziņošanas sistēmai. SSP 2021. gada statistika tiek sniegta saskaņā ar šo sistēmu un attiecas uz visiem dalībniekiem, kas tai pievienojās līdz 2021. gada beigām.

Globālās tendences

Statistika iezīmē vairākas pozitīvas tendences. Kopumā 2021. gadā tika pabeigtas par aptuveni 13% vairāk SSP lietu nekā 2020. gadā, ko veidoja gan 22% pieaugums transfertcenu (TC) lietās, gan 7% pieaugums citās lietās. Šis pieaugums galvenokārt saistīts ar to, ka kompetentās iestādes sāka plašāk izmantot virtuālos saziņas līdzekļus, kas ievērojami atviegloja komunikāciju. Papildus tika likts uzsvars uz vieglākām SSP lietām un uz ciešāku kompetento iestāžu sadarbību, kas ļāva atrisināt kopīgās problēmas, kuru risinājumu varētu izmantot vienlaicīgi vairākās SSP lietās.

SSP ietvaros 2021. gadā 65% TC lietas pilnībā tika atrisinātas, novēršot nodokļu dubulto uzlikšanu vai vienojoties par vienuspusējiem atvieglojumiem. Saskaņā ar publicētajiem statistikas datiem tikai 5% SSP lietu, kas tika slēgtas 2021. gadā, netika panākta vienošanās vai tika panākta daļēja palīdzība, izmantojot SSP. Svarīga tendence, kas iezīmējas 2020. un 2021. gada statistikā, ir tāda, ka lielāka daļa lietu tiek atrisinātas, piešķirot vienuspusēju atvieglojumu vai valsts tiesību aizsardzības līdzekli – ap 20% (2019. gadā ap 10%).

2021. gadā bija vērojamas arī negatīvas tendences, piemēram, jauno SSP lietu skaita kritums. Jaunuzsākto lietu skaits salīdzinājumā ar 2020. gadu samazinājās par 3%. Kritums galvenokārt bija saistīts ar jaunus sākto TC lietu samazināšanos par vairāk nekā 10%, ko daļēji kompensēja citu uzsākto lietu skaits, kas pieauga par 4%. Jauno lietu skaita samazināšanās, iespējams, skaidrojama ar audita darbības pārtraukumu Covid-19 pandēmijas sākumposmā. Nodokļu iestādēm atsākot un pastiprinot revīzijas darbību, ir sagaidāms, ka jaunus sākto SSP lietu skaits nākamajos gados atkal palielināsies.

Viens no vismazāk izprotamajiem statistikas aspektiem ir nodokļu maksātāju atsaukto lietu skaita nozīme – šajā kategorijā ietilpstošo lietu īpatsvars 2020. gadā bija 14%, bet 2021. gadā – 11%, kas ir būtisks

pieaugums salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem. ESAO sagatavotajā SSP statistikas pārskatā diemžēl nav ietverts sīkāks izklāsts, kādās situācijās SSP process tiek atsaukts, izņemot gadījumus, kad nodokļu maksātājs atsauc lietu pēc tam, kad problēma ir atrisināta, izmantojot tiesiskās aizsardzības līdzekļus savā valstī.

Statistika Latvijā

Arī Latvijā 2021. gadā galvenokārt bija vērojamas līdzīgas tendences attiecībā uz uzsākto un slēgto SSP lietu skaitu. Līdzīgi kā citās jurisdikcijās, Latvijā uzsākto SSP lietu skaits saruka no desmit 2020. gadā uz sešām 2021. gadā. Turklāt četras no 2021. gadā ierosinātajām lietām bija saistītas ar TC noteikšanu. ESAO statistikas dati arī liecina, ka 2021. gadā slēgto SSP lietu skaits pieauga no divām 2020. gadā līdz četrām 2021. gadā, taču tikai viena no tām bija saistīta ar TC noteikšanu un noslēdzās ar vienpusēja atvieglojuma piešķiršanu.

Pati ievērojamākā atšķirība Latvijas un globālajos statistikas datus ir vērojama attiecībā uz laika posmu, kas bija nepieciešams SSP lietu noslēgšanai. Latvijā 2021. gadā tas aizņēma vidēji 25 mēnešus, kas ir ievērojams pieaugums salīdzinājumā ar desmit mēnešiem 2020. gadā. Šāds krass pieaugums būtiski atšķiras no globālajām tendencēm, taču ir saprotams, ņemot vērā salīdzinoši mazo SSP lietu skaitu, kas var izraisīt šādas statistiskas novirzes. Vērts pieminēt, ka vienīgā SSP lieta, kas tika slēgta 2021. gadā, ilga nepilnus divus mēnešus, kas ir ievērojami mazāks laikposms nekā gadu iepriekš, kad šis process ilga nedaudz vairāk par desmit mēnešiem.

Secinājumi

ESAO apkopotā SSP statistika ļauj secināt, ka kopumā 2021. gadā bija vērojamas pozitīvas tendences, kas atspoguļojās gan slēgto SSP lietu skaitā, gan to pozitīvajos rezultātos. Neskatoties uz 2021. gadā pasaulē valdošo Covid-19 pandēmiju, iesaistītās puses spēja turpināt SSP un padarīt procesu efektīvāku, izmantojot virtuālās sanāksmes, kas paātrināja atsevišķu SSP lietu risināšanas gaitu. Arī Latvijā kopumā bija vērojamas līdzīgas tendences. Turklāt Latvijas statistika apliecināja, ka SSP process var būt salīdzinoši īss un galvenokārt nest pozitīvu iznākumu visām ieinteresētajām personām.

¹ESAO projekts, kura mērķis ir novērst nodokļu bāzes samazināšanu un peļņas novirzīšanu